

TIESNEŠU DISCIPLINĀRKOLĒĢIJAS LĒMUMS

Rīgā 2025. gada 19. septembrī

Tiesnešu disciplinārkolēģija šādā sastāvā:
sēdes priekšsēdētājs Valerijs Maksimovs,
kolēģijas locekļi Līvija Slica, Kaspars Berķis, Lelde Grauda, Līga Baltmane-Zepa, Ilze Andruškina, Kristīne Vanaga,
ar sekretāri Sanitu Jefimovu,
piedaloties Vidzemes apgabaltiesas tiesnesei Santai Bernhardei,
tieslietu ministra pilnvarotajai pārstāvei Aigai Kalniņai,
Latvijas Tiesnešu biedrības pārstāvei Līgai Blūmiņai,
izskatīja disciplinārlietu, kas ar Augstākās tiesas priekšsēdētāja Aigara Strupiša 2025. gada 9. septembra lēmumu ierosināta pret Vidzemes apgabaltiesas tiesnesi Santu Bernhardi par tīšiem likuma pārkāpumiem tiesas lietas izskatīšanā un/vai rupju nolaidību.

Aprakstošā daļa

[1] Augstākās tiesas priekšsēdētājs 2025. gada 9. septembrī, pamatojoties uz Tiesnešu disciplinārās atbildības likuma 1. panta pirmās daļas 1. un 2. punktu, 3. panta pirmās daļas 1. punktu, ierosināja disciplinārlietu pret Vidzemes apgabaltiesas tiesnesi Santu Bernhardi par tīšiem likuma pārkāpumiem tiesas lietas izskatīšanā un/vai rupju nolaidību. Lēmumā norādīti šādi apstākļi.

Pārbaudot Augstākajā tiesā 2025. gada 6. janvārī saņemtajā SIA „[..]” pārstāvja zvērināta advokāta Rolanda Neilanda sūdzībā norādītos apstākļus, konstatēts, ka Vidzemes apgabaltiesas (iepriekš Rīgas rajona tiesas) tiesneses S. Bernhardes tiesvedībā atradusies civillietā Nr. [..], kurā ignorēts pārstāvja lūgums tiesas paziņojumus sūtīt uz pārstāvja elektronisko pasta adresi, ar tiesneša rezolūciju divas reizes atteikts pieņemt pretpasības pieteikumu, nozīmējot tiesas sēdi, nav ņemts vērā advokāta noslodzes kalendārs, procesuālie lēmumi nav motivēti.

[1.1] Tiesnese divas reizes, 2024. gada 10. septembrī un 14. oktobrī, ar rezolūcijas lēmumu atteica pieņemt atbildētājas SIA „[..]” pretpasības pieteikumu. Atbildētājai par to paziņots pa pastu, pārkāpjot elektroniskās saziņas prioritāti.

Gadījumi, kad lēmumi tiek pieņemti rezolūcijas veidā, ir noteikti Civilprocesa likuma 32.¹ panta ceturtajā daļā, 43.³ pantā, 142.¹ panta otrajā daļā, 238.¹ panta desmitajā daļā, 244.¹⁰ panta desmitajā daļā, 440.⁸ panta septītajā un astotajā daļā, 464. panta ceturtajā *prim* daļā, 613. panta devītajā daļā, 644.^{18A} panta otrajā un ceturtajā daļā.

Civilprocesa likums neparedz lēmuma, ar kuru atteikts pieņemt pretpasības pieteikumu, sastādīšanu rezolūcijas veidā.

[1.2] 2024. gada 15. oktobra tiesas sēdē SIA „[..]” piemērots naudas sods un atteikts pieņemt tiesai pieteikto noraidījumu. Lēmums par naudas sodu tiesas sēdes protokolā ierakstīts šādi: *Tiesa: Nolemj piemērot atbildētājai SIA „[..]” naudas sodu par*

rakstveida paskaidrojumu neiesniegšanu 150 euro apmērā. Norāda, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 68. pantu atbildētājam ir tiesības 10 dienu laikā lūgt samazināt vai atcelt piemēroto naudas sodu.

Lēmums nepieņemt noraidījumu tiesas sēdē fiksēts šādi: *Tiesa: Nolemj nepieņemt izteikto noraidījumu, tā kā tas nav pamatots, turklāt lieta uzsākta 2022. gadā un nav vēl sāкта skatīt pēc būtības.*

Savukārt 2024. gada 21. novembra tiesas sēdē noraidīts atbildētājas pārstāvja lūgums par atbrīvošanu no naudas soda. Tiesas sēdes protokolā izdarīts šāds ieraksts: *Tiesa noraida SIA „[.]” pārstāvja R. Neilanda pieteikto lūgumu par atbrīvošanu no naudas soda. Lēmums nav pārsūdzams, bet par to iebildumus var izteikt apelācijas sūdzībā, ja tā tiks sniegta.*

[1.2.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 229. panta pirmo daļu tiesas nolēmumu, ar kuru lieta netiek izspriesta pēc būtības, pieņem lēmuma veidā, un atbilstoši šā panta otrajai daļai lēmumu sastāda atsevišķa procesuālā dokumenta veidā vai ieraksta tiesas sēdes protokolā un pasludina pēc tā pieņemšanas.

Uz abiem šo lēmumu veidiem attiecas Civilprocesa likuma 230. panta prasības, tostarp tā pirmajā un ceturtajā daļā ietvertā prasība norādīt lēmuma motīvus.

Līdz ar to tiesai, lai arī tā, uzliekot naudas sodu, atsakoties pieņemt noraidījumu un noraidot lūgumu par atbrīvošanu no tā, nepieņem lēmumu atsevišķa procesuālā dokumenta veidā, bet izvēlējas tos ierakstīt tiesas sēdes protokolā, šis lēmums bija jāmotivē un motīvi jāfiksē tiesas sēdes protokolā, ko tiesa nav darījusi, pārkāpjot iepriekšminētās procesuālo tiesību normas, jo skaņu ieraksts nav uzskatāms par tiesas sēdes protokolu. Atziņa, ka skaņu ieraksts nav uzskatāms par tiesas sēdes protokolu, nostiprināta Senāta Civillietu departamenta 2020. gada 21. maija spriedumā lietā Nr. SKC-220/2020.

Lēmumā sniedzamā pamatojuma apjoms un saturs ir atkarīgs no lēmuma veida, lēmuma nozīmes lietā, izlemjamā jautājuma būtības, kā arī tiesiskajām sekām, ko tas rada tiesvedībā iesaistītajiem tiesību subjektiem (sk. *Tiesnešu disciplinārkolēģijas 2025. gada 11. aprīļa lēmuma lietā Nr. D-3/2025 [9.] punktu*). Konkrētajā gadījumā lēmuma (par naudas soda uzlikšanu un neatbrīvošanu no tā) atspoguļošana tiesas sēdes protokolā ir saistāma ne tikai ar tā veidu un tiesiskajām sekām, bet arī ar tā izpildi, tajā skaitā piespiedu kārtā.

[1.3] Tiesnese ir pārkāpusi likuma „Par Tiesu varu” 28.⁶ panta pieci *prim* daļas normu, kas noiec, ka Tiesas sēžu kalendārā veiktā atzīme par tiesas sēdes datuma un laika noteikšanu ir saistoša, plānojot lietu izskatīšanu tiesas sēdē ar tā zvērināta advokāta vai prokurora piedalīšanos, kura piedalīšanās citā tiesas sēdē jau atzīmēta tiesas sēžu kalendārā.

[1.3.1] Lietā pirms 2024. gada 21. novembra tiesas sēdes nozīmēšanas civillietā Nr. [..], SIA „[.]” pārstāvim bija ierakstītas divas tiesas sēdes civillietās Nr. [..] un Nr. [..], par ko pārstāvis informēja tiesu 2024. gada 8. un 11. novembra iesniegumos. Nozīmējot tiesas sēdi, nav ņemts vērā advokāta noslodzes kalendārs.

[1.3.2] Vienlaikus no Tiesu informācijas sistēmas redzams, ka atbildētāju SIA „[.]” pārstāvējis arī tās valdes loceklis [..], sabiedrības vārdā parakstot procesuālus dokumentus, un kuram nebija šķēršļu ierasties uz tiesas sēdi, kurā tika izskatīta procesuālas sankcijas atcelšana SIA „[.]”.

[2] Tiesneses S. Bernhardenes paskaidrojumā Augstākās tiesas priekšsēdētājam pirms disciplinārlietas ierosināšanas norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Attiecībā par tiesas dokumentu tīšu nesūtīšanu uz advokāta norādīto elektroniskā pasta adresi un tiesas pieņemto lēmumu rezolūcijas veidā atteikties pieņemt pretpasības pieteikumu sūtīšanu tiesnese paskaidroja, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 56. panta nosacījumiem tiesas pavēstes un citus tiesas dokumentus lietas dalībniekiem nosūta tiesa, savukārt atbilstoši tiesas sēžu sekretāra un tiesneša palīga amatu aprakstiem šos pienākumus pilda tiesas sastāvs. Tiesas dokumentu nosūtīšana nav notikusi atbilstoši Civilprocesa likumā norādītajai kārtībai tiesas darbinieku vakanču aizpildīšanas problēmu un darbinieku mainības dēļ.

[2.2] Par atteikumu pieņemt pretpasības pieteikumu ar tiesneša rezolūciju tiesnese paskaidroja, ka minētie jautājumi un SIA „[...]” pieteiktie lūgumi tika izlemti arī tiesas sēdē, tajā skaitā papildus rezolūcijas lēmumā norādītajam tika izskaidrots tiesneša lēmums nepieņemt pretpasību. Lēmums par pretpasības nepieņemšanu nav pārsūdzams, un tas neliedz lietas dalībniekam celt atsevišķu prasību, ko SIA „[...]” arī ir izdarījis. Pārstāvja rīcība liecināja par vēlmi novilcināt lietas izskatīšanu pēc būtības, izmantojot visus pieejamos procesuālos līdzekļus.

[2.3] Atbilstoši Civilprocesa likuma 61. panta pirmajai daļai tiesas sēdes ieraksts un tiesas sēdes protokols ir savstarpēji neatņemamas sastāvdaļas. Rakstveida tiesas sēdes protokols ir kā palīginstruments skaņu ierakstam, un tajā nevar tikt atspoguļota informācija, kura neatbilstu skaņu ierakstā dzirdamajam. Nevar piekrist, ka tiesas sēdes skaņu ieraksts nav uzskatāms par tiesas sēdes protokolu.

[2.4] Civilprocesa likuma 21. panta trešā daļa nenosaka tiesnesim pienākumu izlemt pieteikto noraidījumu atsevišķa procesuāla dokumenta veidā. Gadījumos, kad pieteiktais noraidījums ir komplicēts, tiek pieņemts lēmums atsevišķa procesuāla dokumenta veidā.

[2.5] Situācija, kādēļ netika ievērots zvērināta advokāta noslodzes kalendārs, izveidojās, jo tiesneses pēdējā darba diena Rīgas rajona tiesā Jūrmalā bija 2024. gada 28. novembris, un tiesnese vēlējās visus jautājumus, kas saistīti ar šīs civillietas izskatīšanu, izlemt līdz 2024. gada 28. novembrim. Tāpat nav mazsvarīgi, ka SIA „[...]” kā juridiskai personai ir arī otrs pilnvarotais pārstāvis, kurš ir tiesīgs pārstāvēt sabiedrību un ir atzīmēts Tiesu informatīvajā sistēmā. Minētais pārstāvis sabiedrības vārdā ir parakstījis apelācijas sūdzību.

2024. gada 7. oktobrī tiesnese pabeidza skatīt apjomīgu lietu, kurā spriedums tika pasludināts 2024. gada 19. novembrī. Minētā sprieduma sagatavošanā tika izmantots ikgadējais atvaļinājums no 4. līdz 7. novembrim.

[3] Tiesnešu disciplinārkolēģijas sēdē tiesnese S. Bernharde sniedza paskaidrojumus, kuru saturs atbilst rakstveidā sniegtajiem paskaidrojumiem. Tiesnese norādīja uz ilgstošām problēmām ar tiesas sastāvu. Atsakot pieņemt pretpasību ar rezolūcijas lēmumu, viņa vadījās no procesuālās ekonomijas principa, kas vērsts uz efektīvāka procesa norises nodrošināšanu. Tiesneses mērķis bija nodrošināt lietas izskatīšanu.

[4] Latvijas Tiesnešu biedrības pārstāve Līga Blūmiņa puda viedokli, ka tiesneses rīcībā nav saskatāms tīšs likuma pārkāpums, un norādīja, ka protokola lēmumi ir zināmi procesa dalībniekiem, bet skaņu ieraksts ir protokola papildinājums.

[5] Tieslietu ministra pilnvarotā pārstāve Aiga Kalniņa pievienojās Augstākās tiesas priekšsēdētāja lēmumā par disciplinārlietas ierosināšanu norādītajam pamatojumam. Papildus norādīja, ka analogiska sūdzība tika saņemta arī Tieslietu ministrijā.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudījusi Augstākās tiesas priekšsēdētāja 2025. gada 9. septembra lēmumā norādītos apstākļus un uzklusējusi tiesneses, tieslietu ministres pārstāves un Tiesnešu biedrības pārstāves paskaidrojumus, Tiesnešu disciplinārkolēģija atzīst, ka disciplinārlieta daļēji ir ierosināta pamatoti.

[7] Tiesneses S. Bernhardes tiesvedībā atradās civillieta Nr. [..] par zemes īpašuma valdījuma atjaunošanu, ieviešanu valdījumā, zemes nogabala platības, robežas un lietošanas kārtības noteikšanu.

2024. gada 4. septembrī un 2024. gada 11. oktobrī atbildētāja SIA „[..]” lietā iesniedza pretprasību par lietošanā esošās zemes platībām un robežām.

2024. gada 10. septembrī tiesnese atteica pieņemt atbildētājas SIA „[..]” pretprasības pieteikumu ar rezolūciju: *Nepieņemt pretprasību, jo neatbilst CPL 136. p. 1., 2. un 3. punkt. nosacījumiem.*

Savukārt ar 2024. gada 14. oktobra rezolūcijas lēmumu tiesnese atkārtoti atteica pieņemt atbildētājas SIA „[..]” pretprasības pieteikumu: *Neatbilst CPL 136. p. prasībām, identiski prasījumi jau tika atgriezti 10.09.2024. Atgriezt, jo netiek pieņemts.*

[7.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 229. panta ceturto daļu par tiesneša procesuālo darbību ārpus tiesas sēdes pieņemams lēmums, kas noformējams atsevišķa procesuāla dokumenta veidā.

Civilprocesa likuma 32.¹ panta ceturtajā daļā, 43.³ pantā, 142.¹ panta otrajā daļā, 238.¹ panta desmitajā daļā, 244.¹⁰ panta desmitajā daļā, 440.⁸ panta septītajā un astotajā daļā, 464. panta ceturtajā *prim* daļā, 613. panta devītajā daļā, 644.^{18A} panta otrajā un ceturtajā daļā noteikti gadījumi, kad lēmumi tiek pieņemti rezolūciju veidā.

Tiesnešu disciplinārkolēģija pilnībā pievienojas lēmumā par disciplinārlietas ierosināšanu secinātajam, ka Civilprocesa likums neparedz lēmuma, ar kuru atteikts pieņemt pretprasības pieteikumu, noformēšanu rezolūcijas veidā.

[7.2] Papildus norādāms, ka pretprasība (lat. *reconventio*) ir prasības veids, ko iesniedz atbildētājs pret prasītāju tajā pašā tiesvedības procesā. Tas ir juridisks instruments, kas ļauj atbildētājam ne tikai aizstāvēt savas intereses, bet arī paust savu prasību pret sākotnējo prasītāju, neradot jaunu procesu. Ar pretprasību atbildētājs var aizstāvēt savas tiesības un intereses, negaidot jaunu tiesvedību. Līdz ar to, atsakot pretprasības pieņemšanu, ir būtiski noformēt lēmumu atsevišķa procesuāla dokumenta veidā, norādot motivāciju, kuras dēļ pretprasība lietā netiek pieņemta.

[7.3] Tiesnešu disciplinārkolēģija atzīst, ka, atsakot pieņemt pretpasību ar lēmumiem rezolūcijas veidā, tiesnese S. Bernharde ir pieļāvusi tīšu likuma pārkāpumu lietas izskatīšanā.

[8] Saskaņā ar likuma „Par Tiesu varu” 28.⁶ panta 5.¹ daļu Tiesu informatīvajā sistēmā izveidotajā tiesas sēžu kalendārā atzīmē tiesas sēžu datumu un laiku, kā arī informāciju par zvērināta advokāta un prokurora aizņemtību. Tiesas sēžu kalendārā veiktā atzīme par tiesas sēdes datuma un laika noteikšanu ir saistoša, plānojot lietu izskatīšanu tiesas sēdē ar tā zvērināta advokāta vai prokurora piedalīšanos, kura piedalīšanās citā tiesas sēdē jau atzīmēta tiesas sēžu kalendārā.

[8.1] Izskatot civillietu Nr. [..], tiesnese 2024. gada 15. oktobra tiesas sēdē piemēroja naudas sodu SIA „[.]”. Lūguma pa atbrīvošanu no naudas soda izskatīšanu tiesnese noteica mutvārdu procesā 2024. gada 21. novembrī. Pirms tiesas sēdes nozīmēšanas SIA „[.]” pārstāvim zvērinātam advokātam Tiesu informatīvās sistēmas noslodzes kalendārā bija ierakstītas divas tiesas sēdes civillietās Nr. [..] un Nr. [..]. Turklāt par aizņemtību citos tiesas procesos pārstāvis tiesu informēja 2024. gada 8. un 11. novembra iesniegumos.

[8.2] Tiesnešu disciplinārkolēģija atzīst, ka, nosakot 2024. gada 21. novembra tiesas sēdi, tiesnese pretēji likuma „Par Tiesu varu” 28.⁶ panta 5.¹ daļai neņēma vērā SIA „[.]” pārstāvja zvērināta advokāta noslodzes kalendāru un minētais veido disciplinārpārkāpuma sastāvu.

[9] No Augstākās tiesas priekšsēdētāja lēmuma izriet, ka tiesas 2024. gada 15. oktobra un 21. novembra tiesas sēdēs pieņemtie protokola lēmumi, piemērojot SIA „[.]” naudas sodu, nepieņemot tiesai pieteikto noraidījumu un noraidot atbildētājas pārstāvja lūgumu par atbrīvošanu no naudas soda, neatbilst Civilprocesa likuma 230. panta prasībām.

[9.1] No 2024. gada 15. oktobra un 21. novembra tiesas sēžu protokoliem redzams, ka tajos ir norādīta tiesas sēdē pieņemto lēmumu rezolutīvā daļa. Savukārt, noklausoties 2024. gada 15. oktobra un 21. novembra tiesas sēžu skaņu ierakstus, Tiesnešu disciplinārkolēģija konstatē, ka tiesas sēdē pieņemtie protokola lēmumi ir motivēti un lietas dalībniekiem bija saprotami.

Vienlaikus jānorāda, ka protokola lēmuma, ar kuru netika pieņemts tiesai pieteiktais noraidījums, motivācija izteikta atbilstoši pārstāvja pieteiktā noraidījuma vispārīgajam raksturam. No 2024. gada 15. oktobra tiesas sēdes skaņu ieraksta dzirdams, ka tiesai pieteiktais noraidījums izskanēja kā īsa replika uz tiesneša norādi par atteikšanos pieņemt pretpasību.

Tādējādi Tiesnešu disciplinārkolēģijas ieskatā nav pamata atzīt, ka 2024. gada 15. oktobra un 21. novembra tiesas sēdēs pieņemtie lēmumi nav motivēti, un to nevar atzīt par pamatu disciplinārās atbildības piemērošanai.

[10] Saskaņā ar Tiesnešu disciplinārās atbildības likuma 7. panta piekto daļu, lemjot par disciplinārsodu, Tiesnešu disciplinārkolēģija ņem vērā disciplinārā pārkāpuma raksturu, tā sekas, tiesneša vainas pakāpi nodarījumā, kā arī ziņas, kas raksturo viņa personību un iepriekšējo darbību tiesneša amatā.

Tiesnešu disciplinārkolēģija konkrētajā lietā ņem vērā, ka laikā, kad tiesnese izskatīja civillietu Nr. [..], tiesnese atradās pārejas periodā uz augstākas instances tiesu, strādāja ar nenokomplektētu tiesas sastāvu un tiesneses rīcība bija saistīta ar vēlmi pabeigt šīs civillietas izskatīšanu pirmās instances tiesā. Tiesneses pieļautais pārkāpums nav radījis kādas smagas vai nenovēršamas sekas. SIA „[..]”, kuras pretprasību tiesnese atteica pieņemt, ir cēlusi prasību vispārējā kārtībā.

Ievērojot minēto, disciplinārkolēģija atzīst, ka par konstatētajiem pārkāpumiem par atbilstošu disciplinārsodu ir atzīstama – piezīme.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Tiesnešu disciplinārās atbildības likuma 7. panta otrās daļas 1. punktu un ceturtās daļas 1. punktu, 11.¹ panta pirmo daļu, Tiesnešu disciplinārkolēģija

nolēma

Vidzemes apgabaltiesas tiesnesei Santai Bernhardei uzlikt disciplinārsodu – piezīmi.

Lēmumu tiesnese var pārsūdzēt Disciplinārtiesā septiņu dienu laikā no lēmuma saņemšanas dienas.

Sēdes priekšsēdētājs

V. Maksimovs

Kolēģijas locekļi

L. Slica

K. Berķis

L. Grauda

L. Baltmane-Zepa

I. Andruškina

K. Vanaga